

Op het laatst van 1771 verschaft de door de Staten van Holland verordende productiebeperking (aanleiding als steeds: buitengewone hoogte der graanprijzen), ons weder een overzicht van het geheele bestaan der branderij te Weesp. ²⁾

Daar het placaat van 20 Dec. 1771 voorschreef, dat de productie tot op de helft moest worden teruggebracht, verlangde de magistraat opgave van ketels en normaal verstookte hoeveelheid graan.

Dit geschiedde in Weesp op 31 Dec. 1771. ³⁾ We krijgen dan den volgenden staat:

1. Jean d'Arrest en Zoonen: ⁴⁾ 5 branderijen met 11 ruw- en 7 distilleerketels.

¹⁾ R. A. Haarlem. Prot. nots. Thomas Heijdanus, Weesp. Contract 21 Jan. 1768: aanvang 15 Nov. 1767 voor 10½ jaar. Gemeensch. bezit: 2 dubbele branderijen op de Nieuwe Gracht, geschat op f 19000, 2 mouterijen, de „W” (hoek Heerengracht) en de „Oranjeboom” (Nieuwe gracht), resp. geschat op f 7500 en f 4000, de molen de Vriendschap, getax. op f 6000.

(De vierde zoon Jan Jacobus Th. bleef zelfstandig en verkreeg voor f 5500 den volledigeigenendom van de branderij N.z. Heerengracht).

Jan Dorland, die de directie voerde, legde, evenals Isaac Thuret, op 26 Jan. 1768 den eed als beginnend brander af. Daniel Thuret had zulks reeds 16 Dec. 1760 gedaan.

²⁾ Over de maatregelen met die beperking in verband staande, zie bij Schiedam.

³⁾ G. A. Weesp. Res. Schout, Burgem., Schepenen 31 Dec. 1771.

⁴⁾ Abrah. d'Arrest verklaarde met 6 ruwketels in elk 2200 en in 5 andere elk 2400 pnd. per dag te verstoken. Men lette op de grootte dier ketels in Weesp, waar in de Maassteden als het gewone beslag gold 350 pnd., dus bij 3 maal opladen per dag 1050 pnd. Het opgegeven gewicht gold bij benadering, „na onse beste kennis en wetenschap, alsoo het wegen van het meel nooit bij ons practicabel en in gebruik is geweest en ook differeren kan, naarmate het ongebroken graan swaar is geweest.”

Bij de andere branders was het dagverbruik per ketel als volgt:

Thuret & comp. 2400 pnd., Hogeveen & v. d. Hey, idem, wed. Gerrit Bellaar id., wed. Barent Peelen (voor wie verscheen haar zoon Jan P.) circa 2000 pnd., J. J. Thuret 2800 pnd., Willem Vastwijk 1900 pnd., terwijl Jan Amesz. nog geen hoeveelheid kon noemen. Zijn branderij (een kort tevoren gekochte „geweesene”) op de Achtergracht W.z. was eind Dec. 1771 nog amper klaar: hij had nog een slang moeten leenen om op 25 Dec. (!) te kunnen stoken. Op 11 Jan. is hem toegestaan om met één ruwketel voorloopig 9 maal per week te stoken, op 22

2. Thuret & Comp.: 4 branderijen met 8 r. en 4 d.
3. Hogeveen & van der Heij: 3 branderijen met 7 r. en 3 d.
4. Wed. Gerrit Bellaar: 3 branderijen met 6 r. en 3 d.
5. Wed. Barent Peelen: 1 branderij met 3 r., 2 kleine en 1 groote d. ketel.
6. J. J. Thuret: 1 branderij met 3 r. en 1 d.
7. Willem Vastwijk: 1 branderij met 2 r. en 1 d.
8. Jan Amesz.: 1 branderij met 2 r. en 1 d.

Bij elkaar telde Weesp in 't begin van 1772 derhalve nog 19 branderijen met samen 42 ruw- en 23 (24) ¹⁾ distilleerketels.

Uit de verklaringen der branders blijkt tevens dat op hun zolders een voorraad was van te zamen ongeveer 530 lasten rogge, gedeeltelijk met tarwe gemengd. ²⁾

Op 30 Mei 1772 besloot het College van den Gerechte (Sch. B. en Sch.) om, aangezien de termijn, waarvoor het placaat gold, einde Mei zou afloopen, op den eersten Juni de zegels, waarmee de stilstaande ketels afgesloten waren door den stadstimmerman te doen afnemen, waarmee de vrijheid weer terugkeerde.

Met Willem van Gennip, die op 29 Nov. 1774 voor f 12.550 in bezit kwam van de „soo goet als nieuw getimmerde hegte, sterke dubbelde koornbrandewijnbranderije” uit den boedel van Jacob van der Heij, op de Heerengracht ten O. van de mouterij het Blokhuis, (van burgem. d'Arrest), kwam er wederom een nieuweling zijn geluk beproeven. ³⁾ Het verging hem als zoovelen voor hem: zijn weduwe (hij zelf overleed 17 Jan. 1785 te Amsterdam) verkocht wegens boedelschuld „de Gekroonde Snoeck”, Heerengracht N.z., aan Cornelis van Velsen voor f 12.500 op 30 Jan. 1787.

Verdwenen was toen ook al reeds Krijn Hogeveen († 1 Sept. 1779). ⁴⁾

Jan. kreeg hij vergunning met één zijner ruwketels 18 maal te stoken mits niet meer als „5 sak meel in ijder ketel ijder rijs” (Res. Sch., B. Sch. 22 Jan. 1772).

Op 21 Jan. had hij den eed afgelegd als brander.

Lang heeft Jan Amesz. niet deel uitgemaakt van het Weesper branderscorps: begin '77 verhuurde hij de branderij voor f 400 's jaars aan Krijn Hogeveen en comp. De opstal van de „geweesene” branderij (toen stalling) werd in 1784 voor f 1000 verkocht.

¹⁾ Hogeveen & v. d. Heij hadden bij hun drie groote distilleerketels nog een kleine. Deze meegerekend, wordt het getal 24.

²⁾ De vermenging van rogge met (doorgaans bedorven) tarwe was iets kenmerkends voor de Weesper stokerij.

³⁾ Op 11 Oct. 1774 legde hij den eed op art. 13 der ordonnantie af.

⁴⁾ In 1775 had deze met Jan Jacobus Thuret opgericht de compagnieschap:

Op 30 Mei 1780 ging zijn boedel uit elkaar. Jan Peelen, oud-burgemeester, raad en president-schepen, werd eigenaar van de dubbele branderij op de Hoogstraat bij de Langebrug voor f 8.100, evenals van het woonhuis daarnaast, van de mouterij Rotterdam op de Hoogstraat tot aan het Kerkhof en de molen de „Eendragt” voor f 2.350, f 4.100 en f 1.600. Abraham d'Arrest, oud-burgemeester en raad vergrootte zijn bezittingen met Hogeveen's branderij N.z. Heerengracht voor f 10.400.

Een ouden naam uit de Weesper branderswereld verliezen we weer in dit tijdvak: op 27 Oct. 1783 droeg de wed. van burgemeester Gerrit Bellaar over aan haar zoon den schepen en raad Jan Bellaar (eed 4 Nov. 1783) haar dubbele branderij met 4 ketels op de Hoogstraat in den hoek van de gracht het Vosje, met woning daar achter, verder een dubbele branderij op het Vosje met eveneens 4 ketels, benevens den molen „het Bosch” voor f 16.000. Reeds in 1787, 7 Aug., transporteerde Gerrit Bellaar dit omvangrijke geheel (aangevuld met een mouterij N.z. Heerengracht, die hij in 1785 van zijn moeder voor f 640 had gekocht) in twee koopen, voor te zamen f 10.550, aan Gerrit Rittenberg, Jan Schimmel Hendrikz., en Hendrik Schimmel, in compagnie, kooplieden te Amsterdam. ¹⁾

Nog een andere naam verdwijnt: die van Jan Jacobus Thuret. De ongunstige jaren van den zeeoorlog met Engeland, (1780—1784), die den export belemmerde en de granen deed stijgen, hebben veroorzaakt dat hij zijn verplichtingen niet heeft kunnen nakomen. Krachtens uitspraak van schepenen ²⁾ werd ten behoeve van de

Krijn Hogeveen en comp., waarin gebracht waren de 2 branderijen van Hogeveen op Hoogstr. en Heerengracht en een van Thuret op de Heerengracht. De eerste zou voor $\frac{2}{3}$, de andere voor $\frac{1}{3}$ deelen in de winst, 1777 gewijzigd in $\frac{7}{11}$ en $\frac{4}{11}$ (na het huren der branderij van Amesz.)

Elk der compagnons had eigen molen en mouterij. Krijn Hogeveen bracht aan kapitaal in (à $3\frac{1}{2}$ pCt.) f 72.533, op 31 Dec. 1775 nog f 11.456.

Er werden „aanmerkelijke verliezen” geleden. (R. A. Haarlem. Civiele schepenrol Weesp 21 Nov. 1780.)

¹⁾ In de „Rol van Schepenen-commissarissen” van Weesp is aangeteekend: „14 Aug. 1787 Hendrik Schimmel als voornemens zijnde om de trafiecq van koornbrandewijnbrander en rouwstoker binnen dese stad te exerceren op de firma van Rittenberg en de gebroeders Schimmel” (legde den eed af.)

De gebroeders Schimmel waren Jan Schimmel Hendrikz. en Hendrik Schimmel. De laatste werd 7 Aug. 1787, de eerste 19 Maart 1796 tot burger van Weesp aangenomen. Jan Schimmel was gedurende verscheidene jaren Raad van Justitie (landrechter) in dienst van de Westindische Cie op Sint-Eustatius geweest, Hendrik was koopman te Amsterdam.

²⁾ R. A. Haarlem. Civiele rol Weesp 17 Aug. 1784. De Schiedamsche kooplieden J. Morgan en L. Boon die in 1785 kwamen met een vordering van